

**ALEKSANDR MAKEDONSKIY.
UNING HAYOT TARIZI VA SIRLI O'LIMI**

Sadullayev Zayniddin Marat og'li

Urganch Davlat Universiteti

Ijtimoiy-Iqtisodiy fanlar fakulteti

Tarix (mamlakatlar va yo'nalishlar bo'yicha) yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola Makedoniyalik Aleksandrning hayoti haqida qisqacha malumot beradi. Shuningdek u haqidagi tarixiy taqiqotlarga qisqacha asos bo'lib xizmat qiladi. O'z navbatida uning tarixini ko'rgan kechrganini bilib olasiz. Aleksandr Makedoniskiyning o'z davlati uchun qo'shgan hissasi, va davlati ravnaqi rivojlanishi haqida malumot olasiz. Aleksandrning o'limi haqida bilib olishingiz mumkun bo'ladi.

Kalit so'zlar: *Filipp II, Aleksandr Makedoniskiy, Raksan, Fors Imperiyasi, Barsina, Gerakl, Makedoniya, Hindiston.*

Аннотация: В данной статье представлен краткий отчет о жизни Александра Македонского. Это также служит кратким основанием для исторических запретов в отношении него. В свою очередь, вы будете знать, что видели его историю. Вы узнаете о вкладе Александра Македонского в свою страну и развитие своей страны. Вы сможете узнать о смерти Александра.

Ключевые слова: *Филипп II, Александр Македонский, Раксан, Персидская империя, Барсина, Геракл, Македония, Индия.*

Abstract: This article provides a brief account of the life of Alexander the Great. It also serves as a brief basis for historical prohibitions about him. In turn, you will know that you have seen its history. You will learn about Alexander the Great's contribution to his country and the development of his country. You will be able to learn about Alexander's death.

Keywords: *Philip II, Alexander the Great, Raksan, Persian Empire, Barsina, Heracles, Macedonia, India.*

Aleksandr hayotidagi eng muhim inson — bu uning otasi Filipp II Makedonskiydir. O‘z podshohlighi uchun qilgan ishlar nuqtayi nazaridan qaraladigan bo‘lsa, **Filipp Aleksandrdan yaxshiroq shoh edi**. Aleksandrdan farqli o‘laroq u o‘limiga qadar oddiy makedon jangchisiligicha qolgan. Filipp Aleksandr kabi ulkan imperiyani egallamagan, ammo shoh sifatida xalqining yaxshi yashashi uchun majburiyatlarini bajargan. Antik davrdagi ayrim tarixchilar uni Aleksandrdan yaxshiroq deya hisoblagan.

Filipp eramizdan oldingi 359-yilda taxtga o‘tirgan vaqtda Makedoniya ijtimoiy va madaniyat borasida qoloq edi. Uning na iqtisodiyoti, na tayyorgarlik ko‘rgan muntazam armiyasi bo‘lgan, davlat harob holatda edi. 23 yillik boshqaruvi davomida u mustahkam armiyani tuzgan, keyinroq Aleksandr shu armiya yordamida Osiyoni qo‘lga kiritgandi. **Filipp II** tomonidan o‘tkazilgan iqtisodiy islohotlar Makedoniyani gullab-yashnaydigan podshohlikka aylantirgan, keyin esa butun **Gretsiya bo‘ylab chegaralarini uzaytirgan**. Aynan Filipp Gretsiyani egallab bo‘lganidan keyin Fors imperiyasiga hujum qilishni rejalashtirgan, ammo buni boshlashdan bir necha kun oldin o‘ldiriladi. Shunday qilib, Fors imperiyasiga hujum rejasi Aleksandrga tegishli bo‘lmagan — u Filippdan o‘zib ketish maqsadida aqlbovar qilmas yurishlarni amalga oshirishga kirishgan. Aleksandrning barcha yutuqlarga erishishiga otasidan qolgan barqaror va mustahkam podshohlik hamda qudratli armiya xizmat qilgan.

Aleksandr bolaligidan yuqori intellekt sohibi edi. 6 yoki 7 yoshida lirada kuy chala olgan, katta yoshli insonlar bilan turli mavzularda suhbatlar qurgan. U butun grek adabiyotini o‘qib chiqqan, Gomer eng sevimli yozuvchisi edi. Aleksandr 14-16 yoshga to‘lganida Aristotel unga ustozlik qila boshlagan. Ammo baribir Aleksandrga ko‘p ta’sirni Aristotel emas, balki otasi Filipp o‘tkazgan. Aleksandr hayotining katta qismi davomida unga taqlid qilishga uringan, ulg‘ayib shaxsiy harbiy muvaffaqiyatlarga erishganidan keyin Filippdan o‘zib ketishni istagan. Aleksandrni bolaligida qizlar qiziqmagan. Hayotining bu tomoni uning otanasini tashvishga solgan: Filipp va Olimpiada o‘g‘li 14—18 yoshga to‘lganida unga fohisha yollagani haqida ma’lumotlar mavjud, ammo yigit qizni rad etgan.

Ayrim manbalarda keltirilishicha, u birinchi bor Barsina ismli ayol bilan qovushgan. Bu voqea eramizdan oldingi 333-yilda Issa jangidan keyin sodir bo'lgan, qo'mondonlardan biri Barsinani uning oldiga olib kelgan. Aleksandr bu vaqtda 23 yoshda edi. Shundan so'ng **Aleksandr va Barsina nikohdan o'tmagan bo'lsa-da**, birga yashay boshlagan. Oradan olti yil o'tgach, Barsina unga Gerakl ismli o'g'il tug'ib bergan. Shu yillarda Aleksandr baqtriyalik Roksanaga uylangan edi. Ko'plab ma'lumotlarda Aleksandrning erkaklar bilan aloqasi keltiriladi, jumladan, do'sti Gedestin bilan ham. Ammo bular o'ylab topilgan bo'lishi kerak, chunki u hayoti davomida yurishlari bilan dong qozongan Makedoniya shohi edi, tarix bo'lsa, odatda bunday insonlarni aslidan ko'ra bo'rttiribroq ifodalaydi. Bir safar Amazonka malikasi Falestra Aleksandr bilan uchrashadi va ular ikki hafta davomida tinimsiz ishqiy munosabatda bo'ladi. Ma'lumki **amazonkalar o'zlarining jangovar qobiliyati** va kuchi bilan tanilgan qabila bo'lib, ularni qirolicha boshqargan. Aftidan, Aleksandrning propaganda mashinasi uni ommaga maqtab ko'rsatish maqsadida Falestra haqidagi voqeani o'ylab topgan. Imperator bilan bog'liq propaganda soni shu qadar ko'p bo'lganidan afsonalar ortidagi haqiqiy Aleksandrga yetib borish mushkul. Aleksandr 33 yoshga to'lishidan bir necha oy oldin vafot etgan. Uning o'limi borasida ko'plab konspirologik versiyalar mavjud, biroq u tabiiy o'lim topgandi. Aleksandr Hindistonda og'ir yaralangan. Tabib uning ko'ksiga tekkan o'qni chiqarib olganida yaradan qon bilan birga havo ham chiqq boshlagan. Bu o'pkaning teshilganidan dalolat beradi. Aleksandr o'ziga kelishi uchun bir necha kun kerak bo'lgan va u shu qadar kuchsizlanib qolganidan shohni lagerga ko'tarib olib borishgan. U juda ko'p yaralangan bo'lsa-da, bo'kib ichish odatini tashlamagandi.

Aleksandr piyanista bo'lmasa-da, ko'p ichardi. Makedoniyaliklar vaqti-vaqti bilan ichkilik ziyofatlarini uyushtirib turgan bo'lib, u ba'zida bir necha kunga cho'zilib ketgan. Eramizdan oldingi 324-yilda uyushtirilgan mashhur ziyofatda Aleksandr kim ko'p ichish bo'yicha musobaqada qatnashgan. Shu kuni o'ndan ortiq inson ortiqcha alkogol iste'mol qilgani uchun vafot etgandi.

Xulosalar: Aleksandr Makedoniskiy bu o'z davrining yetuk yosh

qo'mondon, davlat boshlig'i bo'lgan. U Iskandar Zulqarnayin nomi bilan mashhur kishi hisoblanadi. Aleksandr yosh vafot etgan bo'lsa ham juda ko'plab davlatlarni va mamlakatlarni o'z davlatiga qo'ship olgan. Masalan; Qudratli Fors podshosi Doro III ham yengadi va Osiyoning ko'plap hududlarini o'z qo'li ostida boshargan. U ning Doro III bilan bo'lgan jangda aytgan ajoyib gapi bor. "Osmonda ikkita quyosh bo'maganidek Osiyodahm Ikkita qitol bo'lmaydi".

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

- 1.Rajabov R.R. Qadimgi dunyo tarixi. (Sharq,Yunoniston, Rim).T.,<<Fan va texnologiya>>,2009 , 440 bet.
- 2.A.S.Sagdullayev, V.A.Kostetskiy.Qadimgi dunyo tarixi (6-sinf darsligi).Toshkent:<<Yangiyo'l poligraf servis>>,2017. -192 bet